

Mondelinge taal - groep 6 groepsplan

Middelen organisatie en frequentie	
<p>Taal heeft een inhoudelijk deel (onder andere: woordenschat, zinsbouw, grammatica, lezen) en een communicatief deel (onder andere: uitwisselen van ervaringen, ideeën, meningen, gevoelens). Deze onderdelen van taal krijgen expliciet aandacht tijdens de lessen.</p> <p>Frequentie: 4,5 uur per week, waaronder ½ uur woordenschat, activiteiten rond boeken 45-60 minuten)</p>	
Na te streven doelen	Leerkracht aanpak
<p>Aan de taallessen worden doelen gekoppeld die centraal moeten staan in ofwel de groep ofwel de individuele taallessen / logopedie. In de groep ligt de nadruk op vergroten van woordenschat en communicatieve redzaamheid.</p> <p>Begrijpend luisteren</p> <ul style="list-style-type: none"> • Benoemt na het luisteren na een mening tekst de verschillende meningen over een onderwerp (herkennen van een mening als luisterdoel) • Maakt bij het luisteren naar een mening tekst onderscheid tussen feiten, meningen en argumenten <p>Spreken</p> <ul style="list-style-type: none"> • Houdt een uitgebreide, voorbereide presentatie over een onderwerp (meer beschouwend en wereldoriënterend) voor een groep klasgenoten • Heeft inbreng in een discussie • Maakt in zijn formuleringen nauwelijks nog vorm- en structuurfouten • Houdt een kort voorbereid praatje voor een groep klasgenoten en reageert daarbij op eenvoudige vragen <p>Sociaal taalgebruik</p> <p><i>Basisaanbod (dient beheerst te worden voor uitstroom VMBO beroepsgericht)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Beantwoordt een uitnodiging van onbekenden • Biedt gepast zijn excuses aan onbekende volwassenen aan • Geeft aan dat het belangrijk is om verzorgd taalgebruikte gebruiken <p><i>Basisaanbod (dient beheerst te worden voor uitstroom VMBO T)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Neemt een compliment van bekenden en onbekenden op een correcte manier in ontvangst • Geeft beleefd informatie aan onbekende volwassenen (gegevens verstrekken aan bibliotheek) <p>Mening geven</p> <p><i>Basisaanbod (dient beheerst te worden voor uitstroom VMBO beroepsgericht)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bespreekt meningen globaal vanuit de eigen mening • Verwoordt de mening van anderen <p><i>Basisaanbod (dient beheerst te worden voor uitstroom VMBO T)</i></p>	<p>Hieronder volgen een aantal aandachtspunten voor de leerkracht de communicatieve ontwikkeling te stimuleren.</p> <p>De leerkracht</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zorgt dat hij/zij goed te zien is • Spreekt duidelijk en langzaam • Deelt mondelinge informatie op in stukjes • Creëert veilige en uitnodigende spreesituaties • Volgt, past taal aan en voegt taal toe • Beantwoordt pogingen tot communicatie positief • Verwoordt handelen • Benoemt de dingen om zich heen • Benoemt emoties van zichzelf en het kind • Stimuleert alertheid, luistergerichtheid en het opgang houden van gesprek • Brengt structuur aan verhalen door samen te vatten en goed terug te geven van taal • Gebruikt dagritmes e.d. • Gebruikt natuurlijke gebaren • Gebruikt luisterspeltjes voor de stimulering van de luistervaardigheid. • Herhaalt auditief aangeboden informatie <p>Leerkracht en logopedist gebruiken Van den Nulft & Verhallen voor het aanleren van nieuwe scripts en stimulering van de conceptvorming.</p> <p>Leerkracht en logopedist gebruiken denk stimulerende gespreksmethodieken (DGM) om het taal-denkniveau verder te stimuleren.</p> <p>De mondelinge taaldoelen worden ook tijdens de logopedische therapie behandeld, in groepsverband en indien nodig individueel.</p>

- Houdt zijn standpunt vast
- Onderscheidt feiten en meningen met hulp van signaalwoorden (ik vind, volgens mij)

Woordvorming

- Herkent en vormt meervoudsvormen met 's en onregelmatige meervoudsvormen
- Herkent de verbuiging van en verbuigt bijvoeglijke naamwoorden, inclusief stoffelijke bijv. nw.
- Herkent en vormt onregelmatige trappen van vergelijking
- Herkent en gebruikt een aantal frequent voorkomende voor- en achtervoegsels (-loos, on-)
- Herkent en vormt samenstellingen, opgebouwd uit zelfstandig naamwoorden, bijvoeglijke naamwoorden of werkwoorden
- Herkent en gebruikt scheidbare werkwoorden in zinnen
- Vervoegt ww in o.t.t.(onregelmatig)
- Vervoegt ww in o.v.t. (sterk, zwak)

Zinsbouw

- Herkent en gebruikt de juiste bezittelijke voornaamwoorden
- Herkent en gebruikt de juiste aanwijzende voornaamwoorden
- Herkent en gebruikt persoon aanduidende woorden als verwijswaarden
- Herkent de verwijswaarden 'die', 'deze', 'dat', 'dit' en bepaalt waar het verwijswaard naar verwijst
- Herkent voorzetsels van richting en een aantal andere voorzetsels
- Onderscheidt en benoemt onderwerp, persoonsvorm en hele werkwoord (woordenboekvorm) in een zin
- Herkent en benoemt de persoonsvorm van een zin door de zin vragend te maken
- Herkent en benoemt de persoonsvorm door het onderwerp te veranderen van enkelvoud naar meervoud of andersom
- Herkent en benoemt tijd van een zin
- Weet dat de persoonsvorm verandert als de zin van tijd verandert en vormt de juiste tijd van de persoonsvorm
- Vormt samengestelde zinnen met de voegwoorden of (onder- en nevenschikkend), toen, wanneer, doordat (onderschikkend)
- Kent enkele toepassingen van een komma

Woordenschat en woordleerstrategieën

- Breidt zijn woordenschat uit met woorden voor een taalniveau van 9/10jaar
- Begrijpt en gebruikt diverse uitdrukkingen en gezegden
- Gebruikt een eenvoudig woordenboek om woorden te leren
- Maakt bij het afleiden van de betekenis van een woord gebruik van relaties tussen woorden (tegenstellingen, synoniemen, gradaties in sterkte van betekenis)
- Past geleerde woordleer- en onthoudstrategieën zelfstandig toe na hierop gerichtte

zijn

Onderstaande doelen betreffen geen actieve benoeming van het zinsdeel. Kinderen hoeven nog niet aan te geven of iets een persoonsvorm of een werkwoord is. Ze gebruiken ze wel en middels de methode taalverhaal maken ze ook kennis met de termen (echter deze methode begint met "doe,- en dingwoorden").

- Werkt met homoniemen
- Werkt met het enkelvoud en meervoud
- Werkt met het onderwerp
- Werkt met de persoonsvorm
- Werkt met het hele werkwoord

Communicatieve redzaamheid

Expliciet aandacht voor :

Taal (< minimum t/m basis aanbod groep 6 GROEPSPLAN)

Niveau	Uitstroom	Groep						8
		3	4	5	6	7		
Verdiept	≥VMBO T	≥E3 TLL 1 t/m 14	≥E4 TLL 15 t/m 22	≥E5 ZIT A1, A2: 6,7	≥M6 -E6 ZIT A2: 8t/m10, B1: 1 t/m 4	≥M7 ZIT B1: 5 , B2 C1: 1	≥(E7)M8 ZIT C1: 2 t/m 5 C2: 6 t/m 8	
Basis	VMBO KB/ BB	M3 TLL 1 t/m 11	M4 TLL 12 t/m 19	E4-M5 ZIT A1,A2:6	M5-E5 ZIT A2: 7 t/m10, B1: 1,2	M6-E6 ZIT B1: 3 t/m 5 B2: 6 t/m 8	E6- E7 ZIT B2: 9,10 C1: 1 t/m 4	
Minimum	PrO/LWOO	M3 TLL 1 t/m 11	E3 TLL 12 t/m 17	M4 ZIT A1, A2: 6	E4 ZIT A2: 7 t/m10, B1: 1,2	E4-E5 ZIT B1: 3 t/m 5 B2: 6 t/m 8	E5-M6 ZIT B2: 9,10 C1: 1 t/m 4	
<minimum	PrO	≤ M3 TLL 1 t/m 11	≤ E3 TLL 12 t/m 17	≤E3 ZIT A1	≤ M4 ZIT A2	≤ M4 ZIT A2	≤ M5 ZIT B1	
Na te streven doelen				Middelen organisatie, pedagogisch en didactische aanpak			Frequentie	
<p>Kerdoelen: A mondelinge taalvaardigheid B leesvaardigheid C schrijfvaardigheid D taalbeschouwing</p> <p>Spreken/luisteren:</p> <ul style="list-style-type: none"> De leerlingen leren tijdens een groepsgesprek bij het onderwerp te blijven, op elkaar aan te sluiten en een ander niet in de rede te vallen. De leerlingen leren dat ze bij het beschrijven van voorwerpen zorgvuldig moeten formuleren om voor anderen begrijpelijk te zijn. De leerlingen leren hoe ze eenvoudige mededelingen beter kunnen begrijpen en kunnen doorvertellen. De leerlingen leren verslag te doen van belevenissen en het verslag van anderen beter te begrijpen. De leerlingen leren beseffen dat de mondelinge presentatie van teksten gevarieerd en belangrijk is. De leerlingen leren dat doorvragen betere, duidelijker antwoorden oplevert. De leerlingen leren dat een uitleg duidelijker wordt als je belangrijke zaken herhaalt of op een andere manier zegt. <p>Woordenschat:</p> <ul style="list-style-type: none"> De leerlingen leren woorden; woordbetekenissen en relaties tussen woorden. De leerlingen leren woorden leren; strategieën voor het leren van woorden en kennis over woorden. <p>Woordbouw:</p>				<p>Methode Zin in Taal deel A Taalboek A2, B1 eenheid 1 en 2 Taalmaatje A en B</p> <p>Leerkracht aanpak</p> <ul style="list-style-type: none"> Aanleren van gespreksregels. Leiden van ervarings- en/of leergesprekken. Veel aandacht (middels viertakt model) voor woorden uit de tekst en /of de opdrachten. Veel aandacht voor taalbeschouwing (formulering, woordvorming, zinsstructuur, zin soorten, werkwoorden enz.) Uitleg geven over en voordoen van de oefeningen/opdrachten. Nabespreken van de gemaakte oefeningen/opdrachten. Inspelen op vragen. Stimuleren van het zelfstandig werken. 			2 uur per week	

<ul style="list-style-type: none"> • De leerlingen leren de volgende woordbouwprincipes en woordsoorten: <ul style="list-style-type: none"> - lidwoorden (de, het, een), - zelfstandige naamwoorden: enkelvoud en meervoud, samenstellingen, verkleinwoorden - werkwoorden: tegenwoordige tijd, verleden tijd en scheidbare samenstellingen (neerleggen) - bijvoeglijke naamwoorden: met of zonder buigings-e (mooie) en de trappen van vergelijking. <p>Zinsbouw:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De leerlingen leren dat er zinnen zijn die vertellen wie wat doet/deed. • De leerlingen leren dat er samengestelde zinnen zijn (nevenschikkend). • De leerlingen leren dat er woorden zijn voor mensen, dieren en dingen • De leerlingen leren dat er woorden zijn voor wat mensen, dieren en dingen doen, hoe ze zijn en waar ze zijn. <p>Schrijven:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De leerlingen leren het verschil tussen spreken en schrijven. • De leerlingen leren dat er verschillende tekstsoorten zijn, zoals een verslag, een verhaal, een gedicht, een beschrijving en een brief. • De leerlingen leren hoe het schrijfproces verloopt (associëren, brainstormen, verzamelen, selecteren, bewerken, aantekeningen maken). Het plezier in het schrijven staat voorop. • De leerlingen leren een tekst te herschrijven (klad schrijven, een tekst langer maken) 		
--	--	--

Schriftelijke taal - groep 6 groepsplan

Middelen organisatie en frequentie	
<p>Taal heeft een inhoudelijk deel (onder andere: woordenschat, zinsbouw, grammatica, lezen) en een communicatief deel (onder andere: uitwisselen van ervaringen, ideeën, meningen, gevoelens). Deze onderdelen van taal krijgen expliciet aandacht tijdens de lessen.</p> <p>Frequentie: 1,5 uur per week.</p>	
Na te streven doelen	Leerkracht aanpak
<p>Informatie verwerven en weergeven</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vindt informatie in informatieve boeken en tijdschriften gebruikmakend van de inhoudsopgaven • Vindt informatie in trefwoordenregisters • Zoekt voor een werkstuk of spreekbeurt informatie in de schoolbibliotheek of documentatiecentrum • Verzamelt informatie uit verschillende soorten bronnen (internet, tijdschriften, boeken, interview) • Vindt informatie in tabellen en grafieken • Vindt informatie in schema's • Vindt informatie op het internet met behulp van zoektermen • Maakt aantekeningen • Gebruikt een (jeugd)woordenboek <p>Meningen in info vergelijken</p> <ul style="list-style-type: none"> • Herkent het verschil tussen een betogende en een informatieve tekst • Onderscheidt feiten en meningen in een betogende tekst (vooral met signaalwoorden als 'ik vind') • Herkent het doel van de schrijver in een betogende tekst (overtuigen en tot actie overhalen in een advertentietekst) • Vergelijkt eigen mening met de mening in de tekst en formuleert een eigen mening • Ondersteunt eigen mening met argumenten <p>Lees en schrijfmotivatie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Heeft enig inzicht in een voorkeur voor bepaalde voor bepaalde teksten en boeken (ontwikkelt leesvoorkeur/literaire smaak) • Praat en discussieert met klasgenoten over gelezen boeken (aan de hand van stellingen) • Zoekt zelfstandig boeken en teksten in de bibliotheek <p>Strategisch schrijven</p> <ul style="list-style-type: none"> • Schrijft verschillende soorten teksten (verhalend, informatief, 	<ul style="list-style-type: none"> • Verhalen vertellen en/of voorlezen • Voordraag- en/of voorleesactiviteiten (door leerlingen) • Lees- en schrijfactiviteiten • Aandacht voor fysieke en inhoudelijke onderdelen van een boek • Eigen mening geven en meningen vragen • Zelf voorspellingen doen en erom vragen • Vragen stellen en samenvatten • Kennis rondom het alfabet uitbreiden <p>Aanbieden van verschillende verhalende en informatieve materialen</p> <ul style="list-style-type: none"> • (digitale) Prentenboeken • Leesboeken • Tijdschriften • Gedichten • Naslagwerken <p>Aanbieden van verschillende genres</p> <p>Leerkracht en logopedist gebruiken Van den Nulft & Verhallen voor het aanleren van nieuwe scripts en stimulering van de conceptvorming.</p> <p>Leerkracht en logopedist gebruiken denk stimulerende gespreksmethodieken (DGM) om het taal-denkniveau verder te stimuleren.</p>

overtuigend, meningtekst) en kent en gebruikt de kenmerken van deze teksten

- **Schrijft een tekst met titel en tussenkopjes**
- **Verzamelt voor het schrijven van een informatieve informatie uit diverse bronnen en verwerkt zijn aantekeningen**
- **Vult een formulier in**
- **Gebruikt bij het schrijven de juiste interpunctie: komma, puntjes**

Technisch lezen - groep 6

Niveau/uitstroom	Groep	3	4	5	6	7	8
< PrO		≤ M3	≤ E3	≤ E3	≤ M4	≤ M4	≤ M5
PrO		M3	E3	M4	E4	E4-E5	E5-M6
VMBO BB/KB		M3	M4	E4	M5	M6-E6	E6-E7
≥VMBO TL		≥E3	≥E4	M5	≥M6	≥M7	≥M8
Na te streven doelen				Middelen organisatie, pedagogisch en didactische aanpak			Frequentie
< PrO AVI-M4 <ul style="list-style-type: none"> Leest zinnen met ongeveer 8 woorden met de juiste intonatie Leest vlot korte zinnen die betekenisvol zijn afgebroken en doorlopen op de volgende regel (iedere zin begint op een nieuwe regel) Leest samengestelde zinnen, nevenschikkend en onderschikkend 				Leesmethode: Station Zuid Werkboek 1a, 1 ster en 2 sterren en 3 sterren Werkboek 1b, 1 ster en 2 sterren en 3 sterren Werkboek 2a, 1 ster en 2 sterren en 3 sterren Werkboek 2b, 1 ster en 2 sterren en 3 sterren			4,5 uur per week
PrO AVI-E4 <ul style="list-style-type: none"> Leest een doorlopende tekst met zinnen van ongeveer 9 woorden Leest drie- en meerlettergrepige woorden met het voorvoegsel ge-, be-, ver- zonder leesmoelijkheden Leest woorden op -tie uitgesproken als -/tsie/ Leest leenwoorden zonder afwijkende klank-tekenrelaties (portemonnee, diskette) 				Leesboek 1 (M6) Leesboek 2 (E6) Antwoordenboeken 1, 2, 1 t/m 3 sterren Roetsjboek 1 (M6) Roetsjboek 2 (E6) Oefensoftware groep 6			
VMBO BB/KB AVI-M5 <ul style="list-style-type: none"> Leest zinnen met ongeveer 10 woorden met de juiste intonatie Leest samengestelde zinnen Leest drie- en meerlettergrepige woorden zonder leesmoelijkheden Leest waar nodig de klanken -c- als /k/, -c- als /s/, ch als /sj/ en g als /zj/ Leest woorden met een -y-, -x-, -'s, 's- Leest woorden die eindigen op -y Leest meerlettergrepige woorden met -tie erin (vakantiepret) Leest meerlettergrepige woorden met -i als /ie/ (sigaretten) Leest woorden eindigend op open lettergreep: domino, piano Leest met een klein lettertype 				Handeling groep 6 Digibordssoftware groep 6 Pedagogische aanpak <ul style="list-style-type: none"> De leerkracht heeft positieve verwachtingen met betrekking tot het leren lezen spreekt deze ook uit. De leerkracht biedt leerlingen uitzicht op succes met lezen. De leerkracht ondersteunt kinderen bij het lezen als dat nodig is. 			

≥VMBO TL

AVI-E5

- Leest zinnen met ongeveer 10 á 11 woorden met de juiste intonatie
- Leest alle drie- en meerlettergrepige woorden zonder leesmoeilijkheden
- Leest woorden met –ch- als /sj/-, -ge als -/zje/-, -eau- als -/oo/-
- Leest woorden eindigend op –isch

AVI-M6

- Leest zinnen met ongeveer 11 woorden met de juiste intonatie
- Leest meerlettergrepige woorden met –ou- als/oe/
- Leest drie- en meerlettergrepige woorden met leesmoeilijkheden
- Leest woorden met de lettercombinatie –air-
- Leest meerlettergrepige en laagfrequente leenwoorden
- Leest woorden met een trema
- Leest woorden met meerdere open lettergrepen (materialen)

- De leerkracht geeft een zwakke lezer nooit onvoorbereid een leesbeurt.
- De leerkracht toont belangstelling voor de beleving van het lezen van kinderen.
- De leerkracht stimuleert geloof in eigen kunnen en plezier in eigen mogelijkheden.
- De leerkracht helpt kinderen bij het zoeken van verklaringen voor succes en falen met het lezen en zoekt met leerlingen naar productieve attributies

Didactische aanpak

- De leerkracht geeft aan wat het doel en de inhoud van de les is.
- De leerkracht deelt de stof op in kleine stapjes.
- De leerkracht doet voor en denkt hardop.
- De leerkracht gebruikt concrete voorbeelden bij de instructie.
- De leerkracht besteedt aandacht aan de context.
- De leerkracht zorgt voor interactie tijdens de instructie.
- De leerkracht zorgt voor afwisseling tijdens de instructie
- Niet laten worstelen maar direct voorzeggen
- Wacht hint prijs aanpak
- Voor – koor – door lezen
- Een bepaalde letter of lettergroep of woord van een instructieaspect markeren in de tekst.
- Boekje-bandje lezen: meelesen met een geluidsopname
- Verlengde instructie bieden

Didactische aanpak:

Doelgericht onderwijs door middel van het passend lesmodel

Leertijduitbreiding voor extra instructie en begeleid inoefenen gericht op automatiseren en herhaald lezen.

De logopedist werkt, ook aan doelen met betrekking tot fonemisch bewustzijn tijdens de individuele therapie

Begrijpend lezen - groep 6

Niveau/uitstroom	Groep	3	4	5	6	7	8
<PrO		≤ M3	≤ E3	≤ E3	≤ M4	≤ M4	≤ M5
PrO		M3	E3	M4	E4	E4-E5	E5-M6
VMBO KB/ BB		M3	M4	E4-M5	M5-E5	M6-E6	E6-E7
≥VMBO TL		≥E3	≥E4	≥E5	≥M6-E6	≥M7	≥M8
Na te streven doelen				Middelen organisatie, pedagogisch en didactische aanpak			Frequentie
<p><PrO</p> <ul style="list-style-type: none"> Herkent 2 tekstsoorten waaronder een informatieve tekst en een fictionele tekst Past de bij de tekstsoort horende strategieën toe bij het lezen van teksten op AVI M3 en E3 (stappenplan) Voorspelt de inhoud op basis van titel en illustraties Bedenkt wat hij al weet voor de tekst gelezen wordt Geeft moeilijke woorden aan en gebruikt enkele manieren om de betekenis te achterhalen (woordhulp) Weet enkele vragen over de tekst aan te geven <p>PrO</p> <ul style="list-style-type: none"> Trekt conclusies (afleidingen) en beantwoordt vragen op basis van concrete aanwijzingen in de tekst Kent de functie van kopjes Herkent in een duidelijk gestructureerde tekst de tijdsopvolging (plaats, gebeurtenis, mens) Bepaalt de functie van de volgende leestekens: punt, vraagteken, (uitroepteken), hoofdletter Geeft na het lezen aan waar de tekst over gaat Vertelt wat hij van een gelezen tekst vindt Koppelt verwijswaarden aan antecedenten <p>VMBO BB/KB</p> <ul style="list-style-type: none"> Herkent aan de hand van signaalwoorden de volgorde en vraag/antwoord structuur in een tekst Visualiseert een tekst (schema, web) Bepaalt de functie van leestekens: komma, dubbele punt, aanhalingstekens, puntjes Onderscheidt verschillende soorten teksten, zoals verhalende, informatieve, directieve, beschouwende en argumentatieve teksten Herkent de structuur van verhalende teksten Koppelt verwijswaarden aan antecedenten 				<p>Methode/methodiek</p> <ul style="list-style-type: none"> Met Woorden in de Weer Lees kijk en doe Goed gelezen 4-5-6 Nieuwsbegrip AA-A Kidsweek Voorlezen (interactief) Station Zuid <p>Strategieën die consequent ingezet worden:</p> <p>Voor</p> <ul style="list-style-type: none"> Waarom ga ik deze tekst lezen? Ik voorspel Wat weet ik al? <p>Tijdens</p> <ul style="list-style-type: none"> Wat doe ik als ik het niet meer snap? <p>Na</p> <ul style="list-style-type: none"> Ik visualiseer de tekst (schema, web) Ik vat samen (o.a. thema, hoofdgedachte) Ik stel vragen over de tekst <ul style="list-style-type: none"> Ben ik te weten gekomen wat ik te weten wilde komen? Wat vind ik van de inhoud? Wat weet ik nog niet? Wat kan ik doen om daar achter te komen? <p>Leerkracht aanpak</p> <ul style="list-style-type: none"> Pre-teaching voor kinderen met een laag leesniveau Modellen, hardop voordoen. Vaardigheden laten toepassen op andere teksten. 			2 x 60 minuten per week

≥VMBO TL

- Herkent een meningtekst
- Herkent de inleiding bij een tekst en de opbouw in delen
- Herkent de grafische vormgeving van een tekst
- Past de bij de tekst horende strategieën toe bij het lezen van teksten op niveau AVI M5 en E5
- Ziet aan de signaalwoorden dat er sprake is van voorbeeld-, middel-doel- en oorzaak/gevolgstructuren in de tekst
- Geeft het belangrijkste in een alinea aan
- Stelt zichzelf vragen tijdens het lezen
- Trekt conclusies op basis van concrete en minder concrete aanwijzingen in een tekst
- Illustreert zijn waardering van een tekst met specifieke passages

Spelling – groep 6

Niveau/uitstroom	Groep	3	4	5	6	7	8
<PrO		≤ M3	≤ E3	≤E3	≤ M4	≤ M4	≤ M5
PrO		M3	E3	M4	E4	E4-E5	E5-M6
VMBO BB/ KB		M3	M4	E4-M5	M5-E5	M6-E6	E6-E7
≥VMBO TL		≥E3	≥E4	≥E5	≥M6-E6	≥M7	≥M8
Na te streven doelen				Middelen organisatie, pedagogisch en didactische aanpak			Frequentie
<p><PrO</p> <ul style="list-style-type: none"> Spelt woorden die zijn samengesteld met de geleerde woorden uit het aanbod van groep 3 (fietsbel, taalschrift) Spelt woorden met f,v of s,z inclusief samenstellingen (vliegtuig, zwart) Spelt woorden met aai, ooi, oei inclusief samenstellingen (nooit, gloeilamp) Spelt woorden met eer, oor, eur inclusief samenstellingen (meer, kleurboek) Spelt woorden met ij of ei inclusief samenstellingen (klein, schoolplein) Spelt woorden met d of t achteraan inclusief samenstellingen (hond, kleinkind) Spelt eenvoudige verkleinwoorden op -je of -tje (kusje, treintje) Spelt woorden van twee klankgroepen waarvan de eerste onbeklemtoond is (gezin, verhaal) <p>PrO</p> <ul style="list-style-type: none"> Spelt woorden met ch(t) inclusief samenstellingen (lach, zonlicht) Spelt woorden met uw, eeuw, ieuw inclusief samenstellingen (nieuw, sneeuwbus) Spelt woorden met au of ou inclusief samenstellingen (gauw, lichtblauw) Spelt woorden van twee klankgroepen waarvan de tweede onbeklemtoond is en met een -e- worden geschreven (goede, buiten) Spelt woorden met de klanken aa, ee, oo, uu achteraan (ja, nee, zo, nu) Spelt woorden van twee klankgroepen met de klanken aa, ee, oo, uu aan het einde van de eerste klankgroep (water, beker, molen, buren) Spelt woorden van twee klankgroepen met de klanken a, e, i, o, u aan het eind van de eerste klankgroep. (appel, letter, zitten, koffer, jullie) 				<p>Methode Spelling op Maat 6</p> <p>Werkboek 4A, 4B, 5A, B, 6A en B Kopieerbladen van Spelling op Maat 4, 5 en 6 “Nog een keer” – herhalingsstof voor uitvallers “Net iets meer” - verrijkingsstof</p> <p>Antwoordenboek A en B</p> <p>Werkboek A (M6) Werkboek B (E6) W1 term werkwoorden + ik-vorm Werkwoord spelling 2 en Werkwoord spelling 3 persoonsvorm tegenwoordige tijd en persoonsvorm verleden tijd van zwakke ww. Zonder d/t in ik-vorm</p> <p>Oefensoftware groep 6</p> <p>Handeling groep 6</p> <p>Digibordsoftware groep 6</p> <p><i>Voor het verdiept arrangement : kopieerbladen van Spelling op Maat 6 “Net iets meer”- verrijkingsstof</i></p> <p>Ondersteuning door de F&L methode</p> <p>Leerkracht aanpak</p> <ul style="list-style-type: none"> Ter ondersteuning de klanken aanbieden in de kleuren van de F&L methode, d.w.z. de lange klanken geel en de korte klanken groen, de tweetekensklanken rood en de medeklinkers blauw. Structuur van de woorden duidelijk maken door middel van visualisatie van de klankenmerken en de daaraan gekoppelde regels. 			1,5 uur per week

	<p>F & L methode; poster met klank -kleuren.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bespreken van de betekenis van nieuwe woorden. • Oriëntatie geven op het nieuwe probleem. • Aanbieden van auditieve oefeningen. • Uitleg geven over en voordoen van de oefeningen. • Nabespreken van de gemaakte oefeningen <p>Doelgericht onderwijs door middel van het passend les model</p> <p>Interventie Kopieerbladen van Spelling op Maat “Nog een keer “ – herhalingsstof voor uitvallers</p>	
<p>VMBO BB/ KB</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spelt verkleinwoorden op –(d)je, -etje, -pje (vriendje, rolletje, bloempje) • Spelt woorden waar bij verlenging de f in een v of de s in een z verandert (brief-->brieven, boos-->boze) • Spelt woorden met –em, -elen, -enen, -eren (stiekem, kinderen, wandelen) <p>Werkwoordspelling:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oriënteert zich op het kennen van de noodzakelijke begrippen voor werkwoordspelling (onderwerp, werkwoord, persoonsvorm) • Oriënteert zich op het spellen van gewone werkwoorden in de tegenwoordige tijd (ik loop, jij loopt, wij lopen) 		
<p>≥ VMBO TL</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spelt woorden waarin de /s/ geschreven wordt als c (citroen, centrum) • Spelt woorden waarin de /k/ geschreven wordt als c (camera, risico) • Spelt woorden waarin de /ie/ geschreven wordt als i. (piloot, uniform) <p>Werkwoordspelling:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kent de voor werkwoordspelling noodzakelijke begrippen (onderwerp, werkwoord, persoonsvorm e.d.) • Vervoegt en spelt gewone werkwoorden in de onvoltooid tegenwoordige tijd (wij lopen, ik loop, hij loopt) • Vervoegt en spelt bijzondere werkwoorden in de tegenwoordige tijd (hij heeft, jij bent) 		

Rekenen – groep 6

Niveau/uitstroom	Groep	3	4	5	6	7	8
< PrO		≤ M3	M3	≤ E3	≤ M4	≤ M4	≤ M5
PrO		M3	E3	M4	E4	E4-E5	E5-M6
VMBO BB/KB		M3	M4	E4-M5	M5-E5	M6 –E6	E6-E7
≥ VMBO TL		≥ E3	≥ E4	≥ E5	≥ M6-E6	≥ M7	≥ M8
Na te streven doelen				Middelen organisatie, pedagogisch en didactische aanpak			Frequentie
<p><PrO</p> <p>1.1 Ordeningsprincipes</p> <ul style="list-style-type: none"> Hanteert bij het verdelen van hoeveelheden (blokjes, fiches) in groepjes binnen een context de bewerkingsbegrippen: eerlijk verdelen, gelijk maken, aanvullen, erbij doen, eraf halen, twee keer zoveel nemen, de helft, splitsen <p>1.1 Wiskundige symbolen, schema's en modellen</p> <ul style="list-style-type: none"> Schematiseert concrete middelen als kaartjesgetallenlijn of kralenketting (door getallenlijnen met eenheden en tientallen of door lege getallenlijnen) <p>4.1 Tellen en plaatsen van getallen op getallenlijn</p> <ul style="list-style-type: none"> Telt door en terug vanaf een willekeurig getal t/m 100 Hangt kaartjes aan een 100-kralensnoer op de juiste plek <p>4.2 Hoeveelheids-besef, inzicht in getal structuur</p> <ul style="list-style-type: none"> Kent alle splitsingen t/m 10 zonder ondersteunende context <p>5.1 Optellen en aftrekken</p> <ul style="list-style-type: none"> Lost optel/ aftrekepgaven t/m 20 zonder tientaloverschrijding op naar analogie van opgaven t/m 10 <p>5.2 Vermenigvuldigen en delen</p> <ul style="list-style-type: none"> Herkent een vermenigvuldigsituatie en weet welke som bij deze reële situatie past Herkent een vermenigvuldigsom in <i>afgebeelde</i> situatie (3 pakjes van 4 krentenbollen: 3x4) <p>7.1 Handig rekenen</p> <p>-</p> <p>10.1 Ruimtelijke oriëntatie en ruimtelijk redeneren</p> <ul style="list-style-type: none"> Leest al doende en met leerkracht overlegend eenvoudige plattegrond en tekent met 				<p>Methode: Wereld in getallen</p> <p>Leerkracht aanpak</p> <ul style="list-style-type: none"> * hardop voordoen (denkstappen) * stap voor stap aanbieden * herhaling en verlengde instructie bieden. * klassikale instructie en gezamenlijk verwerken * veel concreet materiaal * vaste somtypes aanbieden en zichtbaar maken in de klas. <p>Didactische aanpak: Doelgericht onderwijs door middel van het passend lesmodel</p>			5 uur per week

<p>hulp zelf een eenvoudige plattegrond</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bouwt aan de hand van een constructie tekening met lego iets na <p>11.1 Meten van lengte, inhoud, gewicht, oppervlakte</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ziet bij het vergelijken van oppervlakten via het leggen van tegels relatie met vermenigvuldigen • Weet dat een kilometer overeenkomt met 1000 meter (1000 flinke stappen) <p>11.2 Meten van tijd</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beseft dat het jaar in maanden ingedeeld is; kan daarbij vanuit de maand die op dat moment gaande is de andere maanden benoemen • Heeft enig besef van hoe lang een <i>uur</i> of <i>half uur</i> ongeveer duurt (rekenles), waar je een <i>kwartier</i> mee bezig bent en hoe lang een <i>minuut</i> of <i>seconde</i> duurt <p>11.3 Geld rekenen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Weet dat als je alleen papiergeld in je portemonnee hebt en een bedrag als 7, 17, 27 .... 87 euro moet betalen, hoeveel je geeft en hoeveel je terugkrijgt		
---	--	--

Niveau/uitstroom	Groep	3	4	5	6	7	8
< PrO		≤ M3	M3	≤E3	≤ M4	≤ M4	≤ M5
PrO		M3	E3	M4	E4	E4-E5	E5-M6
VMBO BB/KB		M3	M4	E4-M5	M5-E5	M6 –E6	E6-E7
≥VMBO TL		≥E3	≥E4	≥E5	≥M6-E6	≥M7	≥M8
Na te streven doelen				Middelen organisatie, pedagogisch en didactische aanpak			Frequentie
PrO 1.1 Ordeningsprincipes <ul style="list-style-type: none"> Hanteert begrippen als één na eerste, één na laatste, links, rechts, linksom, rechtsom, rechtdoor, bij de derde straat rechtsaf 1.2 Wiskundige symbolen, schema's en modellen <ul style="list-style-type: none"> Gebruikt rechthoekmodel voor vermenigvuldigen Gebruikt somformule bij vermenigvuldigen met x-teken 4.1 Tellen en plaatsen van getallen op getallenlijn <ul style="list-style-type: none"> Telt heen en terug tot 100 met sprongen van 5 en 10 Telt heen en terug met sprongen van 10 vanaf een bepaald getal 4.2 Hoeveelheids-besef, inzicht in getal structuur <ul style="list-style-type: none"> Weet het volgend tiental bij een getal t/m 100 en kan m.b.v. eierdozen of staven en lossen aanvullen tot volgend tiental 5.1 Optellen en aftrekken <ul style="list-style-type: none"> Lost opgaven t/m 20 op zonder concreet materiaal, niet tellend, eventueel met tussenstapjes Maakt opgaven t/m 100 met behulp van structuurmateriaal (kralenketting, MAB-materiaal) 5.2 Vermenigvuldigen en delen <ul style="list-style-type: none"> Lost een vermenigvuldigsom op via herhaald optellen 6.1 Schattend rekenen <ul style="list-style-type: none"> Maakt een schatting bij een hoeveelheid t/m 100 vanuit een bepaalde context met enig besef van de orde van grootte (zoals aantal leerlingen in onderbouw) 7.1 Handig rekenen <ul style="list-style-type: none"> - 10.1 Ruimtelijke oriëntatie en ruimtelijk redeneren				Methode: Wereld in getallen Leerkracht aanpak * hardop voordoen (denkstappen) * stap voor stap aanbieden * herhaling en verlengde instructie bieden. * klassikale instructie en gezamenlijk verwerken * veel concreet materiaal * vaste somtypes aanbieden en zichtbaar maken in de klas. Didactische aanpak: Doelgericht onderwijs door middel van het passend lesmodel			5 uur per week

<ul style="list-style-type: none"> • Ziet zonder gebruik van blokken welke plattegrond met hoogtegetallen bij welk afgebeeld bouwsel hoort • Gebruikt bij het vertellen van een route richting aanduidingen als linksaf, rechtsaf, rechtdoor <p>11.1 Meten van lengte, inhoud, gewicht, oppervlakte</p> <ul style="list-style-type: none"> • Meet gewicht met instrumenten (personenweegschaal, brievenweger) kent daarbij de maten kilogram en gram • Meet met maatbeker in l en cl <p>11.2 Meten van tijd</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zet analoge tijd om in digitale tijd en andersom, begrijpt daarbij dat je door de 25 uren aanduiding aan digitale tijd kunt zien of het ochtend, middag, nacht is • Noteert tijd en datum (tijd: analoog en digitaal, 23-07-2011) en spreekt dit juist uit • Begrijpt datumaanduidingen zoals 7-5-2007 en kan data aan contexten koppelen zoals geboortedatum <p>11.3 Geld rekenen</p> <p>-</p>		
--	--	--

Niveau/uitstroom	Groep	3	4	5	6	7	8
< PrO		≤ M3	M3	≤E3	≤ M4	≤ M4	≤ M5
PrO		M3	E3	M4	E4	E4-E5	E5-M6
VMBO BB/KB		M3	M4	E4-M5	M5-E5	M6 –E6	E6-E7
≥VMBO TL		≥E3	≥E4	≥E5	≥M6-E6	≥M7	≥M8
Na te streven doelen				Middelen organisatie, pedagogisch en didactische aanpak			Frequentie
VMBO BB/KB 1.2 Wiskundige symbolen, schema's en modellen <ul style="list-style-type: none"> Maakt bij het splitsen in tientallen en eenheden gebruik van schematisch weergegeven tientallen (staven) en lossen (losse blokjes) Begrijpt en hanteert cirkelmodel en strookmodel voor breuken en gebruikt daarbij de breuknotatie 4.1 Tellen en plaatsen van getallen op getallenlijn <ul style="list-style-type: none"> Positioneert een getal op een gedeeltelijk ingevulde getallenlijn tot 1000 (door steeds preciezer aan te geven waar een getal als 187 ligt: tussen 100 en 200....180-190...) Ziet getallen tot 100 als knooppunt in een netwerk van getal relaties (36 als 30+6, 40-4, 6x6 ...) 4.2 Hoeveelheids-besef, inzicht in getal structuur <ul style="list-style-type: none"> Verdeelt een getal als 148 in honderdtal, tientallen en eenheden met ondersteunend materiaal (geld, MAB-materiaal) 4.3 Breuken, kommagetallen, procenten en verhoudingen <ul style="list-style-type: none"> Verdeelt vanuit een context een strook of cirkel in 2'en, 3'en, 4'en, 5'en, 6'en en ziet daarbij onderlinge relaties (als je iets in 2en verdeelt krijg je grotere stukken dan in 4'en, als je iets in 4'en deelt krijg je kleinere stukken maar wel twee keer zoveel stukken. (vervolg) 5.1 Optellen en aftrekken <ul style="list-style-type: none"> Maakt optel/ aftrekopgaven t/m 100 zonder concreet materiaal met rijgen en splitsen 5.2 Vermenigvuldigen en delen <ul style="list-style-type: none"> Beheerst tafels t/m 10 en past deze toe in contextsituaties (eventueel via steunpunten als 9x6 vanuit 10x6 of via verdubbelen of halveren 10x8=80, dus 				Methode: Wereld in getallen Leerkracht aanpak * hardop voordoen (denkstappen) * stap voor stap aanbieden * herhaling en verlengde instructie bieden. * klassikale instructie en gezamenlijk verwerken * veel concreet materiaal * vaste somtypes aanbieden en zichtbaar maken in de klas. Didactische aanpak: Doelgericht onderwijs door middel van het passend lesmodel			5 uur per week

$5 \times 8 = 40$)

- Begrijpt dat vermenigvuldigsom als 6×3 staat voor allerlei situaties rond 6 groepjes van 3

6.1 Schattend rekenen

- Maakt alvorens iets uit te rekenen een schatting van de uitkomst van een optelsom en aftreksom tot 100 ($39+39$ is bijna $40+40$, dus bijna 80; $61-29$ is bijna $60-30$, dus ongeveer 30)

7.1 Handig rekenen

- Gebruikt strategieën om moeilijke tafels t/m 100 af te leiden uit makkelijkere zoals omkeren, $10 \times$ en $5 \times$ als steunpunt en verdubbelen

8.1. Kolomsgewijs rekenen en cijferen

- Telt driecijferige getallen als $569+170$ bij elkaar vanuit het splitsen in honderdtallen, tientallen en lossen, noteert daarbij tussenstanden (op eigen gekozen manier)
- Trekt driecijferige getallen als $567-134$ (zonder tekorten) af vanuit splitsen in honderdtallen, tientallen en eenheden, noteert (op eigen gekozen manier) tussenstanden

9.1. Rekenmachine

- Bedient een eenvoudige rekenmachine en rekt hierop enkelvoudige bewerkingen uit met behulp van de meest elementaire operatietoetsen (+, -, x, :)

10.1 Ruimtelijke oriëntatie en ruimtelijk redeneren

- Leest en maakt eenvoudige plattegrond van bekende "loop-omgeving" (van school naar huis)
- Tekent gelopen route op een plattegrond van klas of school
- Maakt plattegrond van eigen klas, eigen kamer

11.1 Meten van lengte, inhoud, gewicht, oppervlakte

- Hanteert de maten dl, cl en ml
- Kent binnen context het begrip kubieke meter als maat voor inhoud
- Leest af en noteert grammen en milligrammen

11.2 Meten van tijd

- Herkent en benoemt op de cijferklok naast hele/ halve uren/ kwartieren ook de minuten en seconden

11.3 Geld rekenen

- Bepaalt de totale waarde van een gegeven hoeveelheid munten

Niveau/uitstroom	Groep	3	4	5	6	7	8
< PrO		≤ M3	M3	≤E3	≤ M4	≤ M4	≤ M5
PrO		M3	E3	M4	E4	E4-E5	E5-M6
VMBO BB/KB		M3	M4	E4-M5	M5-E5	M6 –E6	E6-E7
≥VMBO TL		≥E3	≥E4	≥E5	≥M6-E6	≥M7	≥M8
Na te streven doelen				Middelen organisatie, pedagogisch en didactische aanpak			Frequentie
≥VMBO TL 1.2 Wiskundige symbolen, schema's en modellen <ul style="list-style-type: none"> Begrijpt en gebruikt een somformule bij delen met :-teken Maakt bij het splitsen in honderdtallen, tientallen en eenheden gebruik van positiekaarten en het positieschema Hanteert een vaste schrijfwijze bij kolomsgewijs optellen en aftrekken Begrijpt en maakt gebruik van verhoudingstabel Gebruikt strookmodel bij procenten en verhoudingen en bij samenhang tussen breuken procenten en verhoudingen 4.1 Tellen en plaatsen van getallen op getallenlijn <ul style="list-style-type: none"> Positioneert getallen t/m 10.000 op de getallenlijn door steeds verder af te palen waar een getal ligt (9.575 tussen 9.000 en 10.000..... 9.500 en 9.600.....9.570 en 9.580) Ordent getallen t/m 10.000 van klein naar groot en andersom Telt heen en terug met sprongen van 100, 500 en 1000 tot 10.000 Telt heen en terug met sprongen van 100, 1000, 10.000 tot 100.000 Ziet getallen boven de 100 als knooppunt in een netwerk van getal relaties 4.2 Hoeveelheids-besef, inzicht in getal structuur <ul style="list-style-type: none"> Verdeelt en stelt getallen t/m 1000 samen in honderdtallen, tientallen en eenheden Splitst, stelt samen en kan de waarde bepalen van positiecijfers bij getallen t/m 10.000 4.3 Breuken, kommagetallen, procenten en verhoudingen <ul style="list-style-type: none"> Begrijpt vanuit cirkel en strook wat stambreuken als 1/2, 1/4, 1/8 inhouden Begrijpt korte benoemingswijze bij breuken zoals 5 stukjes van 1/6 wordt omschreven als 5/6 Vergelijkt breuken met behulp van stroken (wat is meer 1/4 of 1/8? en 5/4 of 4/8?) Ziet vanuit context (zoals limonade in maatbeker gieten) dat 7/6 overeenkomt met 1 1/6 (liter) 				Methode: Wereld in getallen Leerkracht aanpak * hardop voordoen (denkstappen) * stap voor stap aanbieden * herhaling en verlengde instructie bieden. * klassikale instructie en gezamenlijk verwerken * veel concreet materiaal * vaste somtypes aanbieden en zichtbaar maken in de klas. Didactische aanpak: Doelgericht onderwijs door middel van het passend lesmodel			5 uur per week

- Redeneert vanuit een context over verhoudingen en noteert dit in een verhoudingstabel
  - Ziet verhoudingsaanduiding (als "1 op de 5") in relatie tot breuken ($1/5$) en procenten (20%)
- 5.1 Optellen en aftrekken**
- Legt bij eenvoudige optel- en aftrekgaven t/m 1000 ($250+40$, $341+6$, $285-50$, $269-6$) de relatie met een corresponderende som onder de 100
  - Maakt optel /aftrekgaven t/m 1000 en rekent deze rijgend of splitsend meer of minder verkort uit
- 5.2 Vermenigvuldigen en delen**
- Vertaalt contextsituatie naar deelsom (24 koeken in pakjes van 6 is $24:6$)
  - Ziet de relatie tussen delen en vermenigvuldigen als handige manier om een deelsom uit te rekenen ($24:6=4$ want $4 \times 6=24$)
  - Beheerst deeltafels t/m 10 (ook met rest)
  - Vermenigvuldigt een getal met één cijfer met een getal met twee cijfers*
- 6.1 Schattend rekenen**
- Maakt alvorens iets uit te rekenen een schatting van de uitkomst van een optel/aftreksom tot 1000 ($398+290$ is ongeveer...)
  - Maakt alvorens iets uit te rekenen een schatting van de uitkomst van een vermenigvuldiging (7×81)
- 7.1 Handig rekenen**
- Kiest bij optel/ aftrekgaven t/m 1000 afhankelijk van het type som een handige strategie zoals via ronde getallen ($399+45$ via $400+45-1$ en $291-49$ via $291-50+1$) en via dubbelen/halveren ($250+258=250+250+8$ en $125-60=120-60+5$)
  - Gebruikt strategieën om moeilijker tafels (uitkomst tot en met 1000) af te leiden uit makkelijker zoals via verdubbelen, halveren ($8 \times 14=4 \times 28=2 \times 36=1 \times 72$) rekenen via ronde getallen (6×99 via 6 keer 100 min 6 keer 1)
- 8.1 Kolomsgewijs rekenen en cijferen**
- Trekt driecijferige getallen als $735-256$ (met tekorten) af vanuit splitsen in honderdtallen, tientallen en eenheden, noteert tussenstanden (op eigen manier)
  - Redeneert vanuit tekorten (30-50, dat wordt -20)
  - Telt kolomsgewijs op en trekt kolomsgewijs af tot 1000 (volgens daarbij horende notatie) waarbij het aftrekken op meer of minder verkorte manier genoteerd mag worden
- 9.1. Rekenmachine**

- Lost elementaire contextopgaven met behulp van een rekenmachine op waarbij de uitkomst door een schatting gecontroleerd wordt
- 10.1 Ruimtelijke oriëntatie en ruimtelijk redeneren**
- Leest plattegrond van een bepaalde streek, provincie, eiland en begrijpt daarbij schaal aanduidingen (1 centimeter is in werkelijkheid 5 kilometer)
  - Bepaalt vanuit bovenaanzicht welk standpunt de fotograaf had bij het nemen van foto's van opzij, van voren, van achteren
  - Kent windrichtingen en past deze bij het lezen van een kaart toe
- 11.1 Meten van lengte, inhoud, gewicht, oppervlakte**
- Hanteert de term ton
  - Bepaalt omtrek van een vierkant of rechthoekig voorwerp
  - Kent binnen context het begrip vierkante m, dm, cm (m^2 , dm^2 , cm^2) als maat voor oppervlakte
  - Heeft vanuit context enig schaalbegrip (1 cm op tekening is 100 meter in werkelijkheid echt)
  - Kent binnen context het begrip kubieke dm, cm (m^3 , cm^3) als maat voor inhoud
- 11.2 Meten van tijd**
- Berekent tijd in contexten (zoals het is 's avonds vijf voor half 9, als de trein vertrekt om 20:47, hoeveel tijd heb je dan nog)
  - Zoekt data op kalender en berekent met behulp van kalender hoeveel dagen, maanden iets nog duurt
- 11.3. Geld rekenen**
- Stelt bedragen t/m 1000 euro samen
  - Leest geldbedragen met een komma af, noteert en vergelijkt deze: € 1,25; € 25,50; € 0,95
  - Schat vooraf door globaal berekenen in of er genoeg geld in de portemonnee zit voor een aantal producten (als je €15,- hebt en groenten moet betalen van: €2,75; €3,25; €2,95; €3,75 en €1,95)
- 11.4 Informatieverwerking en statistiek**
- Leest en interpreteert eenvoudige globale grafieken en diagrammen
  - Gebruikt een eenvoudige legenda
  - Gebruikt een eenvoudige tabel om informatie uit een situatiebeschrijving te ordenen

Schrijven / Voorgezet schrijven - groep 6 groepsplan

Na te streven doelen	Middelen organisatie, pedagogisch en didactische aanpak	Frequentie
<p>Technisch schrijven</p> <ul style="list-style-type: none"> • Schrijft 40 letters per minuut • Beoordeelt zijn eigen handschrift op leesbaarheid en netheid • Gebruikt de komma correct. • Verwoorden hoe de vorm in elkaar zit en een onjuiste vorm zonder hulp herstellen. • Bewegingsfouten kunnen herkennen. • Het eigen schrijfwerk op ruimte beoordelen <p>Technisch schrijven</p> <ul style="list-style-type: none"> • Schrijft met een correcte ligging van hetschrijfschrift • Verbindt met de juiste schrijfbeweging van kleine letters en/of hoofdletters • Schrijft op kleine liniatuur. • Ruimte: schrijven in een liniatuur en op een vrije regel met een goede zoneverdeling. 	<p>Methode: Schrijven in de basisschool Schrijfschrift 5B r/l Schrijfschrift 6 r/l</p> <p>Materialen: Wandkaart Letterkaarten Richtingkaarten Kopieerboek</p> <p>Leerkrachtaanpak: (Hier wordt ook tijdens andere vakken op gelet).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aandacht voor de zithouding • Aandacht voor de schrijfhouding • Aandacht voor de pen greep. <p>Didactische aanpak: Doelgericht onderwijs door middel van het passend les model</p>	<p>1 uur in de week</p>

Leren leren - groep 6 groepsplan

Na te streven doelen	Middelen organisatie, pedagogisch en didactische aanpak
<p>De leerlingen leren belangstelling hebben voor de wereld om hen heen, ze leren deze gemotiveerd onderzoeken en daarin taken uitvoeren, waarbij ze gebruik maken van informatie, strategieën en vaardigheden en ze leren reflecteren op eigen handelen.</p> <p>Taakaanpak</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stelt zichzelf bij een bekende taak een tijdsdoel (dan moet ik het af hebben) • Zet door bij tegenslag met een taak (aanwijzingen onleesbaar, spullen onvindbaar) • Plant zelfstandig meerdere taken achter elkaar (verschillende vakken) • Geeft aan wanneer hij toe is aan een moeilijkere taak <p>Zelfstandig doorwerken</p> <ul style="list-style-type: none"> • Werkt door bij externe afleiding (onderbouw speelt buiten, maken lawaai) <p>Samenwerken</p> <ul style="list-style-type: none"> • Maakt afspraken over wie wat doet en houdt zich hieraan • Maakt met medeleerlingen een taakverdeling en neemt hierbij ook minder leuke taken op zich • Vertelt een medeleerling waarmee hij samenwerkt dat deze een taak nog moet doen • Zoekt een oplossing als hij een afspraak met een ander wil veranderen • Zegt op een aardige manier dat hij een idee van een ander niet leuk vindt <p>Reflectie op werk</p> <ul style="list-style-type: none"> • Geeft aan waar een medeleerling en hijzelf goed of minder goed in is • Geeft (positieve) feedback op werk van medeleerlingen • Vertelt achteraf waarom iets fout is gegaan • Geeft aan op welk gebied zich een probleem voordeed en welke oplossing is gekozen (bij materiaal, taak of samenwerking) • Evalueert eigen werk (hoe heb ik het aangepakt) 	<p>Leren leren is geen apart vak. Het betreft meer een houding en gedrag van de leerling die gestimuleerd dient te worden door de leerkracht. Methodiek: Taakspel</p> <p>Ter bevordering van deze doelen werken we in alle klassen met enkele vaste afspraken.</p> <p>Er zijn afspraken om de werkhouding te bevorderen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Functionele prikkels voor in de klas • Creatieve en decoratieve prikkels op het prikbord • Rustig spreken • Visualiseren • Waar nodig gebruik rood-groen kaartjes bij vragen van hulp • Indien nodig stoplicht bij zelfstandig werken. • Start met zelf nakijken van het werk bij een kleine afgebakende taak <p>Er zijn er afspraken rondom de inrichting van iedere groep en de inrichting van de gangen. De klassen moeten uitdagend en toch rustig zijn. Balans hier tussen is omschreven in borgingsdocument 'leren leren' Klassenafspraken worden gezamenlijk gemaakt</p> <p>Structuur in tijd /ruimte en materialen/ activiteiten/interactie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gebruik van time-timer • Gebruik van instructietafel • Lesplanning visualiseren • Opdracht visualiseren

Sociaal-emotionele ontwikkeling basis aanbod - groep 6 groepsplan

Na te streven doelen	Middelen organisatie, pedagogisch en didactische aanpak	Frequentie
<p>Zelfbeeld De leerlingen leren met gevoel voor zelfvertrouwen en zelfwaardering omgaan met de eigen mogelijkheden en grenzen en leren uiting geven aan eigen wensen, gevoelens en opvattingen.</p> <p>Jezelf presenteren</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stelt zichzelf voor aan onbekende leeftijdgenoten • Houdt een presentatie voor de klas <p>Een keuze maken</p> <ul style="list-style-type: none"> • Houdt rekening met de wensen van een ander bij het maken van een keuze • Vraagt de mening van een ander als hij moeilijk een keuze kan maken • Vraagt bedenktijd als hij het moeilijk vindt om te kiezen <p>Opkomen voor jezelf</p> <ul style="list-style-type: none"> • Geeft het aan als hij op dat moment niet over zijn gevoelens wil praten • Geeft tegen een volwassene aan dat hij aan de beurt is • Geeft in een één op één gesprek een afwijkende mening <p>Omgaan met je beperking/stoornis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Accepteert hulp van minder bekende personen (andere leerkrachten) • Brengt in de klas onder woorden wat hij voelt en wanneer na een situatie • waarin hij last had van zijn stoornis <p>Sociaal gedrag De leerlingen leren naar algemeen geaccepteerde normen en waarden omgaan met anderen en leren samenwerken aan een gezamenlijke taak of gezamenlijk spel en leren omgaan met conflictsituaties.</p> <p>Ervaringen delen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Maakt onderscheid tussen wat hij aan bekenden en onbekenden vertelt • Benoemt verschillende factoren die inwerken op hoe iemand zich voelt • Gaat adequaat om met gevoelens van verlegenheid en onzekerheid • Maakt samen goede afspraken over ruilen en lenen en houdt zich hieraan • Herkent verschillende gevoelens bij een ander • Toont interesse als iemand iets vertelt (luisterhouding, knikken, vragen) • Herkent complexere gevoelens bij zichzelf • Luistert wanneer een medeleerling vertelt dat hij iets anders voelt <p>Aardig doen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Troost een leerling die gepest wordt • Onderkent gevoelens van jaloezie • Gunt de ander iets leuks (spelletje winnen) 	<p>Methode: Kinderen en hun sociale talenten Lesmap voor de middenbouw: groep 6</p> <p>Ervaringen delen: De cavia De fiets</p> <p>Aardig doen: Wat een rotopmerking! Wel naar voor haar Wat gaaf zeg!</p> <p>Samen spelen en werken: Jij was toch mijn....? Ik heb ook een idee Wij kiezen.... Wat zijn de regels?</p> <p>Een taak uitvoeren: Wat nu Ik heb het zo gedaan</p> <p>Jezelf presenteren: Mijn muziek Ik ken nog niemand</p> <p>Een keuze maken: Een goed doel Nou, wat kies je?</p> <p>Opkomen voor jezelf: Ik was aan de beurt Is dat een vriendin?</p> <p>Omgaan met ruzie: Een quiz Mijn zin Is ruzie altijd erg?</p> <p>De thema's staan jaarlijks schoolbreed gepland. Ouders worden middels nieuwsbrief op de hoogte gesteld van de thema's. De onderwerpen komen elk jaar terug, maar steeds gecompliceerder (cyclisch leermodel).</p> <p>Standaard Leerkracht aanpak</p> <ul style="list-style-type: none"> • De opbouw van de lessen wordt gevolgd: eerste 30 minuten voor de 	<p>2 x 45 / 3x 30 minuten per week</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Reageert op een leuk voorstel van een ander door samen een plan te maken • Biedt zijn excuses aan als hij een ander gekwetst heeft <p>Omgaan met ruzie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Luistert naar een medeleerling wanneer die een voorstel doet • Toont begrip voor de gevoelens van een ander bij ruzie • Blijft rustig wanneer een ander boos reageert of hem beschuldigt • Gaat adequaat om met een meningsverschil met een volwassene 	<p>basis les, tweede dertig minuten voor een vervolg les, derde 30 minuten vervolg les, vierde 30 minuten voor uitloop en terugblik</p> <ul style="list-style-type: none"> • Naast de lessen zoals deze structureel vanuit de methode gegeven worden besteed de leerkracht het hele jaar door aandacht aan de sociaal-emotionele vorming. • Voor de kinderen is duidelijk welke regels er binnen de school en in de groep zijn. Hier is het hele jaar door aandacht voor. • De leerkracht ondersteunt leerlingen in het verwoorden van gevoelens. • De leerkrachten dragen zorg voor het welzijn van de leerling. Mogelijkheden worden versterkt . Onvermogen geaccepteerd. • De leerkracht laat merken dat elk gevoel mag maar niet elk gedrag. • De leerling wordt positief benaderd, het positieve wordt benadrukt, de leerkracht geeft blijk van vertrouwen en ondersteunt de leerling daar waar nodig is. • De leerkracht besteed structureel aandacht aan de sfeer en regels in de groep. <p>Extra aandacht / aanpak voor uw kind (indien nodig) Als aanvulling kan gebruik gemaakt worden van het katern 'Kinderen en ... hun sociale talenten voor zorgleerlingen' bij de methode 'Kinderen en hun sociale talenten' en het PAD-programma.</p>	
--	---	--

Spel - groep 6 groepsplan

Na te streven doelen	Middelen organisatie, pedagogisch en didactische aanpak	Frequentie
<ul style="list-style-type: none"> • “Onderhandelt’ met een medeleerling om een activiteit te vinden die beiden willen uitvoeren	Deze doelen worden tijdens leeractiviteiten (leesspelletjes, SEV opdrachten, creatieve opdrachten) nagestreefd. Begeleid buiten spelen Zowel alleen spelen als met elkaar spelen heeft de aandacht. Er wordt meegespeeld door leerkracht, assistent en/of logopedist.	In pauzes en in combinatie met andere vakken

Wereldoriëntatie - groep 6 groepsplan

Na te streven doelen	Middelen organisatie, pedagogisch en didactische aanpak	Frequentie
<p>Mens en samenleving</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vertelt hoe te handelen bij ziek zijn/ worden (hoofdpijn, buikpijn, misselijkheid) • Benoemt vier voorwerpen uit een EHBO-doos (pleister, zwachtel, jodium, pincet, handschoenen, steriele gaasjes) • Verwoordt de handelingen die je moet doen wanneer een ongeluk gebeurt • Staat positief ten opzichte van het eten van meer groenten en fruit • Vertelt de aanbevolen hoeveelheden groente en fruit • Geeft van enkele belangrijke voedingsstoffen aan waar ze in zitten (vitamine in fruit, kalk in melk) • Bedenkt in het dagelijks leven verschillende momenten waarop je kan kiezen voor extra bewegen (fietsen i.p.v. de auto, trap i.p.v. roltrap, buitenspelen i.p.v. de computer, hond uitlaten, glasbak) • Herkent waarschuwingstekens op producten • Geeft het doel van reclame aan (bekendmaken) • Maakt onderscheid tussen basisbehoeften en luxe • Geeft aan wie de ministerpresident van Nederland is (de belangrijkste minister) • Geeft aan wat wetten zijn (een verzameling regels waar je je aan moet houden) • Herkent vormen van discriminatie (leeftijd, geslacht, seksuele geaardheid) en beargumenteert waarom dit niet mag • Geeft een voorbeeld uit eigen belevingswereld van (menings)vrijheid (mening geven bij schoolraad) • Verdedigt een keuze in een herkenbaar morele dilemma (vriendje pikt iets, wel of niet zeggen en waarom) • Benoemt waarom we natuur nodig hebben (voedselvoorziening, recreatie, zuurstof) • Noemt natuur in zijn omgeving om te recreëren (meertje, hei, park) <p>Oriëntatie op natuur en techniek</p> <ul style="list-style-type: none"> • Geeft aan dat er planteneters, vleeseters en alleseters zijn • Geeft aan dat alle dieren binnen de voedselketen een functie hebben (van mier tot walvis) 	<p>Bronnen voor deze lessen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Thema's uit Grote Reis deel 6 • Thema's uit Nieuwsbegrip • Uitzendingen van Nieuws uit de natuur van school tv • Internet • Eerder gegeven lessen door andere leerkrachten • Eigen creativiteit van zowel leerkracht als leerling. 	<p>0,75 uur per week</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Geeft de functies van vruchten aan een plant/boom aan (vermeerdering, voedsel voor mens en dier) • Geeft aan waarom sommige planten en bomen in de winter groen blijven (energievoorziening) • Geeft de functie van hart, longen en spieren aan • Geeft aan dat spieren groter en sterker worden door training • Geeft de functie van de huid aan (bescherming tegen uitdrogen) • Geeft aan en onderzoekt voorwerpen die goed warmte geleiden (ijzeren handvat) en die bijna geen warmte geleiden (plastic handvaten, ovenwanten) • Geeft bij het mengen van vloeistoffen aan wat er gebeurt (door elkaar, drijft het op elkaar) • Geeft manieren aan om een vuur te doven • Geeft aan dat warmte nodig is voor verdamping • Ontdekt temperatuursensors in zijn omgeving (verwarming slaat aan als het koud is) (besturing) • Ontdekt dat krachtigere beweging zorgt voor meer energie (hoe harder je fietst, hoe feller het licht, windkracht) (energie) • Vertelt wat een overstroming is • Vertelt wat een hittegolf is • Herkent en vergelijkt het weer van enkele dagen (warmer, meer regenachtig, meer wind) • Geeft aan dat hoe groter het tijdsverschil tussen bliksem en donder is, hoe verder het inslaan van de bliksem is • Maakt een hefboom die met weinig kracht omhoog kan (goede balans tussen korte en lange arm) (overbrengingen) • Geeft aan dat winter- en zomertijd een uur verschillen <p>Oriëntatie op ruimte</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kent voorzieningen op straat die nodig zijn in een woonwijk (verlichting, parkeerplekken, voetpad) • Geeft redenen waarom mensen van een dorp naar een stad verhuizen en andersom • Kent enkele bezienswaardigheden en recreatiemogelijkheden in de eigen regio • Kent manieren om water te overbruggen (brug, tunnel, veerpont) • Geeft aan dat in een fabriek grondstoffen worden verwerkt tot een product en noemt voorbeelden (suikerklontjes, 		
---	--	--

<p>kaas)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Geeft aan dat alle producten en diensten betaald moeten worden (melk kopen in winkel, winkel betaalt fabriek, fabriek betaalt boer) • Geeft aan waarom het lastig kan zijn om in een anderland te leven (taal niet spreken, andere gewoontes) • Kent het verschil tussen immigranten en emigranten • Kent de functie van (water)molens • kent de waterkringloop (verdampen, wolken, neerslag) • Kent het nut van riolering (kan ziektes voorkomen) • Geeft kenmerken van het Nederlandse landschap aan (duinen, water, heuvels, weiden) • Kent verschillende vormen van reliëf; bergen, duinen, heuvels • Kent eigenschappen van de grondsoorten zand, klei en veen (water doorlaten, begroeiing) en waar deze ongeveer in Nederland voorkomen • Geeft aan wat een schiereiland is • Geeft verschillen aan tussen klimaten en de invloed op activiteiten (warm land kan je zonnen, koud land kan je skiën) • Vertelt dat een globe de aarde in het klein is • Weet dat de schaal van een plattegrond kan verschillen (wereldkaart versus kaart van de woonplaats) • Maakt een plattegrond van de eigen omgeving (school, buurt) <p>Oriëntatie op tijd</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gebruikt de begrippen heden, verleden en toekomst • Ordent dagelijkse gebeurtenissen aan een tijdsbalk • Plaats hele en halve uren op een tijdsbalk • Benoemt de seizoenen • Benoemt de maanden van het jaar in volgorde • Zet gebeurtenissen uit eigen leven op een tijdslijn • Maakt een stamboom van de eigen familie • Koppelt (school)activiteiten aan de kwartieren (pauze begint om kwart over drie) • Leest kwart voor en over af • Benoemt waarom een museum een bron is om meer te weten te komen over de geschiedenis (oude voorwerpen, schilderijen) • Benoemt de betekenis van monumenten en noem enkele voorbeelden 		
--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> • Benoemt enkele kenmerken van de Gouden Eeuw (kunsten, handel, grote verschillen tussen arm en rijk) • Benoemt enkele kenmerken van het dagelijks leven in de 18e eeuw (trekschuit, kleding) • Benoemt enkele kenmerken van de Tweede Wereldoorlog (begin en einde, Hitler, Jodenvervolgning, NSB, hongerwinter, verzet) • Benoemt enkele kenmerken van nu (ruimtevaart, meer vrijheid) • Vertelt over de afschaffing van kinderarbeid en invoering van de leerplichtwet • Benoemt kenmerken van de watersnoodramp (1953, in Zeeland) • Benoemt belangrijke personen uit het vroegere Nederlandse koningshuis (Willem de Zwijger, Koningin Emma)		
---	--	--

Verkeer - groep 6 groepsplan

Na te streven doelen	Middelen organisatie, pedagogisch en didactische aanpak	Frequentie
<ul style="list-style-type: none"> • Geeft aan dat regels in het verkeer voor de veiligheid van zichzelf en anderen zijn • Kent de betekenis van enkele borden waar je als fietser mee te maken krijgt (voorrangsborden, gebodsborden verbodsborden) • Kent tekens op de weg waar je als fietser mee te maken krijgt (haaiantanden, stopstreep) • Geeft verkeer van rechts voorrang tenzij borden anders aangeven • Geeft rechtdoor gaand verkeer op dezelfde voorrang 	<p>Methode : ??? "Op voeten en fietsen" , verkeersblad van Veilig Verkeer Nederland</p> <p>Verdere bronnen voor deze lessen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Internet • Digibordlessen en extra verkeersoefeningen op het digibord. • Eigen creativiteit van zowel leerkracht als leerling. 	<p>30 min per week</p>

Bewegingsonderwijs- groep 6 groepsplan

Na te streven doelen	Middelen organisatie, pedagogisch en didactische aanpak	Frequentie
<p><u>Balanceren</u> Balanceren:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Loopt over een balk (10 cm) op 1 meter hoogte. • Loopt over een half instabiel smal balanceervlak (omgekeerde bank). • Staat 30 seconden op één been stabiel (rechts / links). • Elkaar passeren <p>Rijden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rijdt staand op een skateboard op de grond. <p>Glijden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Glijdt vanaf een smalle glijbaan met afzweven. <p>Acrobatiek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Maakt samen met een andere leerling een stoeltje, staan samen stabiel zonder hulp. • handstand <p><u>Klimmen</u> Klauteren:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klimt over de hoogste sport van het wandrek in rechte stand en gaat aan de andere kant weer naar beneden. • Klimt in een steile wand met touw (bijna recht wandrek) helemaal omhoog. <p>(Touw)klimmen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klimt zijwaarts via knopen in de touwen met hoogteverschillen. <p><u>Zwaaien</u> Schommelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Duwt een medeleerling en houdt rekening met de wensen van de ander. <p>Touwzwaaien: vanaf verhoogd vlak, landing halve draai</p> <p>Hangend zwaaien:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zwaait aan de ringen 5 x met 2 stapjes in het midden met afspringen in de achterzwaai met hulp van andere leerlingen. <p>Steunend zwaaien:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zwaait steunend op de trapezestok door middel van een eigenaanloop. 	<p><u>Lessen bewegingsonderwijs</u></p> <p>Organisatie algemeen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 3 vakken. • Klassikaal (met inleiding en afsluiting). <p>Didactische aanpak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Differentiatie d.m.v. verschillende opstellingen. • Uitbouwmogelijkheden t.a.v.: <p>Het arrangement (hoogte, afstand etc.). De uitvoeringswijze (hanteren spelmateriaal, uitvoering sprong, het landen). De reguleringswijze (manier van samenwerken of hulpverlening).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Verwante activiteiten. • Doelen worden gesteld t.a.v. de individuele leerling. Eventueel doelen uit hogere groepen (groep 7,8 etc) worden gesteld aan talenten. <p><i>Met behulp van de uitbouwmogelijkheden worden activiteiten op maat gemaakt.</i></p> <p>Pedagogische aanpak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Altijd een succeservaring creëren. • Stimuleren. • Complimenteren. • Indeling op basis van homogene groepen of heterogene groepen (doelafhankelijk). <p><u>Spelen in het speellokaal</u> Leerkrachten kunnen gebruik maken van het speellokaal:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Extra oefenen bewegingsvormen, zoals klimmen en klauteren, tikspelen, jongleren, bewegen op muziek etc. • Vrij spel. <p><u>Buiten spelen</u> Tijdens het buitenspelen worden de bewegingsvormen geoefend d.m.v. verwante activiteiten.</p>	<p>2 x 45 minuten.</p>

<p><u>Over de kop gaan</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Maakt een koprol op een verhoogd vlak (60 cm, zie steunspringen). • Duikelt voorover aan de rekstok op borsthoogte. • Maakt een handstand oplopend tegen de muur. • borstwaartsom <p><u>Springen</u></p> <p>Vrije sprongen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Springt vanaf een hoge kast (diepspringen). <p>Steunspringen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Maakt een koprol op een verhoogd vlak (60 cm) <p>Loopspringen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Springt vanuit een aanloop over een elastiek van 30 cm hoog. <p>Touwtjespringen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Springt 3 keer in een springtouw dat door anderen gedraaid wordt. • Springt 3 keer touwtje om een zelf gedraaid springtouw. • Achteruit draaien <p>Ver- en hoogspringen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Springt met een hurksprong over een touw met schuine aanloop (begin Schotse sprong, 50 – 80 cm). • Schotse sprong met voorkeursbeen <p><u>Hardlopen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Loopt estafette in een hindernis parcours. • Loopt estafette met vliegende wissel. <p><u>Mikken</u></p> <p>Wegspelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Raakt een tennisbal met een slagplankje. • Slaat een hockeybal in de richting van een medespeler of doel. <p>Mikken:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mikt een bal op een korf of een basket (2,5 meter hoogte, van 2 meter). <p><u>Jongleren</u></p> <p>Werpen en vangen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Slingert een slingerbal weg. • Vangt 5 van de 6 met een boog naast het lichaam gegooid tennisballen met 		
---	--	--

<p>2 handen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Laat een frisbee horizontaal zweven. <p>Soleren:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gooit een grote bal tegen de muur en vangt deze zonder stuit op de grond op. • Dribbelt met 1 hand een parcours met een basketbal (verplaatsen). • Gooit een pittenzakje op vanaf een plankje en vangt deze met het plankje op. <p>Retourneren:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De bal via de muur naar elkaar kaatsen (voetbal). • Samen een shuttle hooghouden in gescheiden gebieden (badminton). <p><u>Doelspelen</u></p> <p>Keeperspelen / lummelspelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kan met een groep een doelspel aan de gang houden (bewegen en regelen) met geringe hulp van de leerkracht. <p><u>Tikspelen</u></p> <p>Afgooispelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Neemt risico om teamgenoten te bevrijden wanneer hij / zij zelf risicoloopt. <p>Honkloopspelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Slaat de bal geregeld in het veld en stopt meestal op tijd voor er gebrand wordt. • De veldspeler is af en toe betrokken bij het uitmaken van een looper. <p><u>Stoespelen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Houdt een leerling vast in twee verschillende houdgrepen. • Biedt weerstand wanneer een ander hem wil kantelen. • Biedt weerstand wanneer een ander hem van de mat probeert te duwen. <p><u>Bewegen op muziek</u></p> <p>Bewegen n.a.v. het tempo van de muziek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Loopt samen met een groepje op een geslagen ritme. <p>Bewegen n.a.v. de frasering in de muziek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zet in, stopt en verandert na 2 x 8 tellen (lopen, huppelen, stilstaan). <p>Een dans uitvoeren op muziek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Verzint een eigen beweging kan na 8 tellen een nieuwe beweging maken (nadoen, of zelf verzinnen). 		
---	--	--

<p><u>Helpen en opruimen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Zet na een precieze instructie zelf een eenvoudige opstelling klaar van 3 elementen. <p><u>Spelregels</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Houdt de tussenstand van een doelspel bij. <p><u>Inzicht in en accepteren van eigen mogelijkheden</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Accepteert hulp van alle leerlingen. • Feliciteert een ander met een overwinning.		
---	--	--

Handvaardigheid/tekenen/textiele werkvormen - groep 6 groepsplan

Na te streven doelen	Middelen organisatie, pedagogisch en didactische aanpak	Frequentie
<p>Expressie en fantasie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beeldt een verhaal uit (tekening, knutselwerk) <p>Materialen en technieken</p> <ul style="list-style-type: none"> • Boetseren: smeert klei netjes aan als hij een foutje in het werk heeft gemaakt. Maakt eenvoudige dierfiguren. • Knippen en plakken: maakt collages • Ruimtelijk werken met ribkarton • Vouwen: vouwt een vouwwerkje volgens een werkblad <p>Tekenen en schilderen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tekent met houtskool • Tekent gezichten van opzij (en profile: één oog, helft van de mond) • Mengt met drie kleuren tot een vooraf bedachte kleur • Werkt met krijt en ecoline(krastechiek) <p>Werkstukken en kunst bekijken</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vertelt bij een abstract kunstwerk wat het uit zou kunnen beelden • Legt uit dat iedereen een andere mening/interpretatie over een kunstwerk kan hebben <p>Textiele werkvormen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Maakt de stiksteek • Maakt de basistechnieken van borduurtechniek • Maakt een eenvoudig weefwerkstuk • Maakt een marionet 	<p>Thematische werkstukken in de groep en met de vakleerkracht textiele werkvormen/handvaardigheid</p> <p>Creatieve opdrachten</p> <p>Vrije knutsel- en tekenmomenten</p>	<p>Een maal per week 45 min. les van vakdocent</p> <p>45 min. door eigen leerkracht</p>

Drama - groep 6 groepsplan

Na te streven doelen	Middelen organisatie, pedagogisch en didactische aanpak	Frequentie
<p>Dramatische vorming</p> <ul style="list-style-type: none"> • Let met aanwijzingen afwisselend op volume, intonatie en tempo • Verzint een hoofdkenmerk bij een type dat hij speelt • Houdt één hoofdkenmerk blijvend vast tijdens het dramaspel (zachte stem) • Verzint het verloop van eenvoudig dramaspel • Reageert op kritiek op zijn toneelspel <p>Doen-alsof-situaties herkennen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kijkt naar spel en benoemt wat niet echt is (iemand doet alsof hij huilt, maar is in het echt niet verdrietig) 	<ul style="list-style-type: none"> • Diverse hoeken • SEV lessen • Spel • Kring <p>Leerkracht aanpak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Interactief voorlezen • Begeleiden bij drama 	<p>2 uur per week in combinatie met andere vakgebieden</p>